

Nansen: Århundredets nordmann
 Aflp. 13/11.99

Politisk kontroversiell

- Dette var slett ikke et dumt valg, sier historiker Øystein Sørensen, forfatter av Nansen-biografien «Fridtjof Nansen – mannen og myten».

- Fridtjof Nansen var Norges første nasjonalhelt, selv om han var født i forrige århundre beholdt han denne statusen også i vårt århundre.

- Han var den som gjorde ny forskning, som gjorde nye oppdagelser, gikk der ingen før hadde gått. Han var en seriøs vitenskapsmann, ingen eventyrer. Han fikk en stor betydning ikke bare for nordmenn, men også for mennesker andre steder, ikke minst i dette århundret.

I 1905 var han med på å trekke opp stemningen for den norske fellesskapsfølelsen, og bidro til at unionsoppløsningen med Sverige ble fredelig. Bare dette kvalifiserer ham høyt i konkurransen om århundrets mest betydningsfulle person, sier han.

Nansen har fått sin plass i verdenshistorien på grunn av sitt humanitære arbeide, ikke minst på grunn av sin innsats i Sovjet-Ukraina. Andre humanitære operasjoner kan vi i dag sette et spørsmålstegn ved, mener han. Det gjelder hovedsakelig det grep han gjorde under flyktningekatastrofen i krigen mellom Hellas og Tyrkia, hvor tyrkiske og greske minoriteter ble tilbakeført til sine hjemland.

- Man kan si at denne løsningen var vellykket i ettertid. Men med moderne øyne var dette en organisert etnisk rensing, mener Sørensen.

Etterhvert ga Nansen også uttrykk for synspunkter og holdninger som må sies ikke å være politisk korrekte. Han var sterkt skeptisk til det parlamentariske demokratiet. På slutten av sitt liv engasjerte han seg sterkt i Fedrelandslaget og reiste rundt og holdt flammende foredrag med sterke utfall mot sosialismen og arbeiderbevegelsen. Jeg vil kalle ham svært høyreautoritær, mens venstrekreftene ikke nølte med å karakterisere hans syn som fascistisk.

- Han ga privat, i private brev, uttrykk for markante, rasistiske holdninger som ville gi en moderne nordmann bakoversveis.

- Jeg mener at Nansen aldri var fascist. Hans overordnede liberale og humanistiske holdninger var uforenelige med fascisme. Derfor klarte vel heller ikke Nansen nære medarbeider Quisling å bruke Nansens holdninger til sin egen fordel. Selv om Nansens samfunnsmessige og politiske synspunkter til tider kunne minne om fascisme.

Fridtjof Nansen fikk Nobels fredspris i 1922. Slik Nobelkomiteén tolker arbeidet for fred i dag, rangerer Nansen høyt på listen over fredsprisvinnere, mener Øystein Sørensen.